

становище України від 20 жовтня 2020 р. URL : <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta-4>.

3. Питання діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики: указ Президента України від 1 червня 2020 р. № 207/2020 (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 411/2020 від 28.09.2020). *Офіційний вісник України від 12.06.2020*. 2020. № 45. С. 322. Ст. 1427. Код акта 99364/2020.

4. Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 р. URL : http://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/13_p_2020.pdf.

5. Кримінальна відповідальність за недостовірне декларування має бути суворюю – Президент на Нацраді з питань антикорупційної політики. URL : <https://www.president.gov.ua/news/kriminalna-vidpovidalnist-za-nedostovirne-deklaruvannya-maye-65317>.

Орловська Наталія Анатоліївна,
начальник кафедри теорії права
та кримінально-процесуальної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, доктор юридичних наук,
професор

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ НА 2020–2024 РОКИ: ТРАДИЦІЇ ЧИ НОВАЦІЇ?

Проект Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки [1] можна віднести до прикладів середньострокового цільового кримінологічного планування. В цьому плані він є продовженням практики розробки нормативних документів, що втілюють системний підхід до протидії певному негативному явищу. В сучасних умовах лише так і має унормуватися попереджувальна діяльність, коли об'єкт протидії розглядається як частина соціальної практики, що об'єктивно існує в суспільстві та знаходиться у симбіозі з іншими деструктивними явищами. Зокрема, в Преамбулі Конвенції ООН проти корупції (2005) [2] наголошується на зв'язках корупції, організованої та економічної злочинності, у тому числі відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом.

Таким чином, представлене у зазначеному проекті цільове планування є розвитком міжнародних рекомендацій, які були сприйняті Україною після підписання та ратифікації Конвенції ООН проти корупції.

Зрозуміло, таке бачення тягне за собою підхід до розуміння особи правопорушника як особи, яка більше або менше інтегрована у суспільство, а не є «чужорідним елементом» в соціальних інститутах.

Запропонований проєкт Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки є черговою спробою сформулювати «дорожню карту» досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагоженості та системності антикорупційної діяльності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1, с. 5]. У цілому можна підтримати такий крок до чіткого визначення орієнтирів антикорупційної діяльності на сучасному етапі. Принаймні, щодо відмови від «викорінення корупції» (як це було зазначено в проєкті Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки [3]), тобто формулювання цілей антикорупційної політики більш-менш відображає соціально-психологічні реалії, які існують в українському суспільстві.

Розробники проєкту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки акцентували увагу на взаємодії суб'єктів антикорупційної діяльності. Загалом це відповідає положенням Преамбули Конвенції ООН проти корупції, згідно якої запобігання корупції – це обов'язок державного та недержавного секторів, у тому числі й у рамках міжнародного співробітництва. Однак щодо національної моделі визначення засад антикорупційної політики цей аспект вже було відображено в Антикорупційній стратегії на 2014–2017 роки [4]. Тому, хоча цей підхід є цілком вірним, його неможна визнати чимось новим.

Дещо обмеженим виглядає фокусування авторів проєкту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки на корупції як ключовій перешкоді стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів. Зрозуміло, що перешкоджання економічному зростанню є надзвичайно небезпечним, однак це лише одна складова проблеми деструктивного впливу корупції на всю соціальну систему. Згадаємо, що у Преамбулі Конвенції ООН проти корупції остання розглядається як фактор проблем і загроз національній безпеці, сталому розвитку, морально-психологічній стабільності, правам та свободам людини.

З огляду на це вбачається, що погляд на соціальне значення корупції як на, переважно, фактор економічної деструкції суттєво применшує суспільну небезпечність корупційних практик, крім того, зведення корупції до економічного контексту певною мірою обмежує діяльність з протидії їй.

Обґрунтованим виглядає перелік основних принципів антикорупційної політики на 2020–2024 роки, серед яких: 1) оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування; 2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування; 3) створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб [1, с. 6].

Якщо проаналізувати напрями подальшого удосконалення загальної системи запобігання та протидії корупції, наведені в проєкті Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки, то ми побачимо, що вони зводяться, за великим рахунком, до двох системоутворюючих: зменшення участі державних суб'єктів у різних аспектах життя суспільства (чим менше держави – тим краще); максимальна цифровізація взаємодії надавачів та отримувачів послуг (чим менше людини – тим краще). Переважна більшість проблем та очікуваних результатів, наведених у даному проєкті, є окремими аспектами цих двох стратегічних напрямів.

Звернемо на них увагу:

1. Зменшення участі державних суб'єктів у різних аспектах життя суспільства. Перспективним варіантом реалізації цього концептуального напрямку є аутсорсинг – модель взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства. Сучасна держава може делегувати виконання певних забезпечувальних сервісів приватним структурам, обраним на конкурсній основі. У якості позитивного прикладу такого аутсорсингу є запровадження в Україні інституту приватних виконавців [5]. Метою правового регулювання у цій сфері виступає забезпечення відповідності якості та доступності надання державних і муніципальних послуг з урахуванням балансу в задоволенні приватного і публічного інтересів, що досягається розширенням варіативності способів отримання публічних послуг; підвищенням підконтрольності процесів надання публічних послуг одержувачами. Цілком природно, що це в перспективі призводитиме до зниження корупційних ризиків при наданні публічних послуг [6, с. 90].

2. Максимальна цифровізація взаємодії надавачів та отримувачів послуг. На наш погляд, в цьому плані вельми перспективною є сфера юстиції (в проєкті це 3.1 «Справедливий суд, прокуратура та поліція»). Практика зарубіжних країн, які мають досвід запровадження технологій штучного інтелекту в діяльність, зокрема, із запобігання злочинності та винесення судових рішень, свідчить про перспективність їх все більш широкого використання. Ці технології зменшують ризики суб'єктивних рішень та корупційних практик.

Однак автори проєкту Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки намагаються чітко не визначати головне, а подати якнайбільший перелік окремих аспектів.

Таким чином, ознайомлення з проєктом Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки дає підстави зазначити, що перед нами досить традиційна розробка із загальними твердженнями, деякі з них є дещо фрагментарними, а також із деталізацією тактичних кроків із зменшення проявів корупції та її подоланням її негативного впливу. Однак було б доцільним все ж визначити головні напрями розвитку всієї антикорупційної політики України із врахуванням новітніх методів соціального управління і технологій штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020 – 2024 роки. 42 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsijna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-08.09.2020.pdf>.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
3. Антикорупційна стратегія на 2018-2020 роки: Проект Закону України № 8324 від 26.04.2018 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6F800A?an=328>.
4. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Затверджено Законом України від 14.10.2014 р. № 1699-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text>.
5. Продан М. Государство на аутсорсинге: опыт США и регулирование в Украине. URL: <https://blog.liga.net/user/mprodan/article/36252>.
6. Див., наприклад: Шимширт Н.Д. Аутсорсинг в бизнесе и государственном (муниципальном) управлении : учеб. пос. Томск : Изд-во Том. ун-та, 2015. 172 с.

Охріменко Іван Миколайович,

професор кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор;

Ярошевська Ірина Леонідівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю «Психологія» Національної
академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ЧИННИКИ ОТРИМАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Під час глобальної пандемії, яка захопила увагу та думки майже всього населення нашої планети, залишається та прогресує ще одне захворювання людства, переважно суспільне, але від того не менш загрозливе та шкідливе. Мова йде про корупцію в усіх її формах та проявах. Науково доведено, що це явище існує у всіх країнах світу без винятку. Воно таке давнє, як сам світ і таке живуче, як «ракова пухлина». Майже кожна людина в своєму житті рано чи пізно стикається з явищем корупції, а в деяких випадках є безпосереднім учасником аналогічних девіантних діянь.

Корупція – дуже складний феномен, який торкнувся практично всіх сфер суспільного життя та форм суспільної свідомості. Як і будь-